

Sinh Học

9

BIẾN DỊ

BIẾN DỊ TRUYỀN

BIẾN DỊ TỔ HỢP

ĐỘT BIẾN

ĐỘT BIẾN GEN

ĐỘT BIẾN NST

ĐỘT BIẾN SL NST

ĐỘT BIẾN CT NST

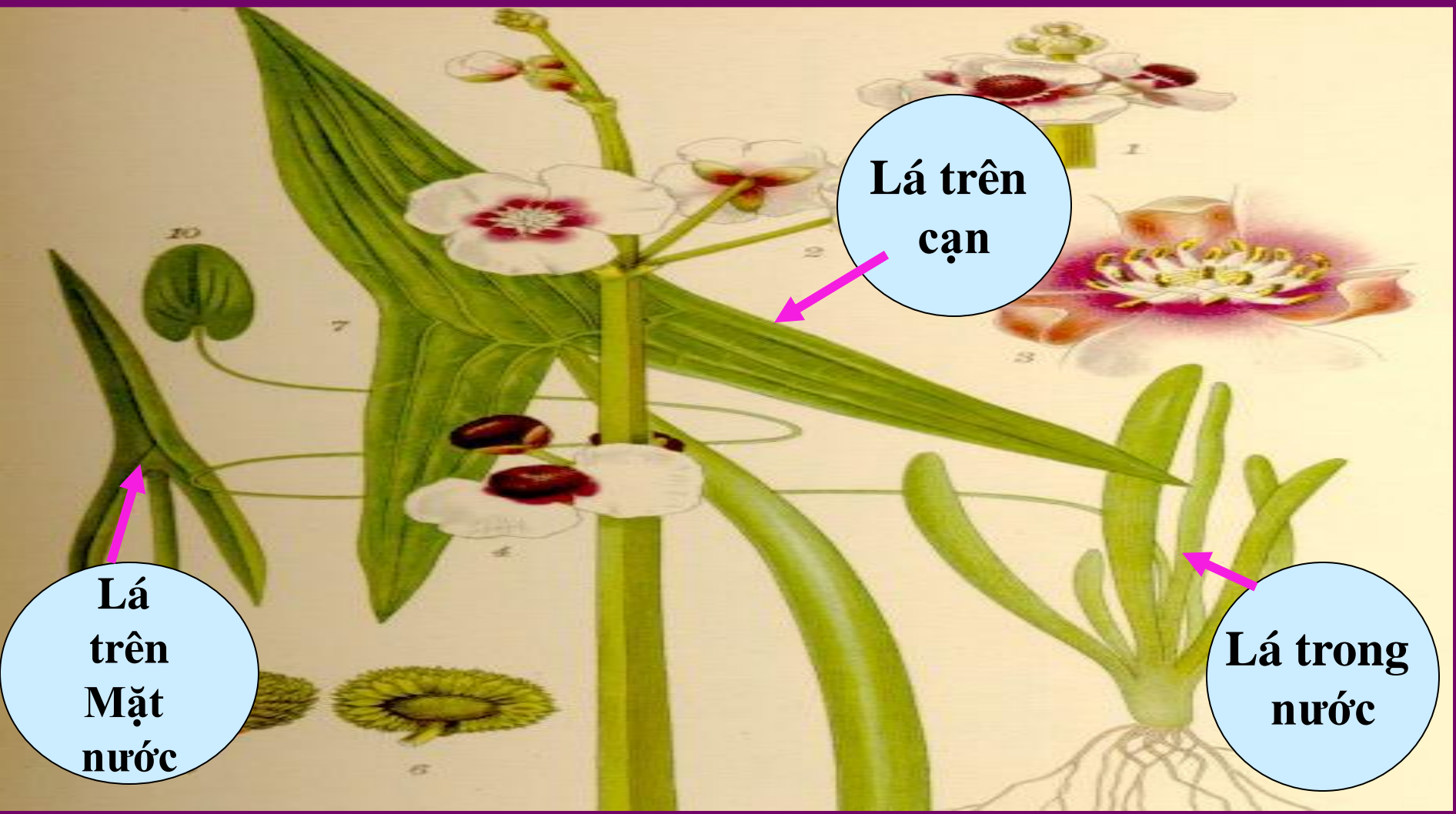
BIẾN DỊ KHÔNG DT

THƯỜNG BIẾN

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

Quan sát hình sau:

Sự biến đổi hình thái cây rau mác

Cây rau mác

**Đối tượng
quan sát**

**Điều kiện
môi trường**

Kiểu hình tương ứng

**Nhân tố MT
ảnh hưởng
chính**

**Lá cây
rau mác**

- **Mọc
trong nước**

- **Trên
mặt nước**

- **Trên cạn**

- **Lá dài, mảnh**

- **Bề mặt phiến lá
rộng**

- **Lá hình mũi mác
nhưng nhỏ và ngắn**

Nước

A close-up photograph of a plant with several small, white, five-petaled flowers with bright yellow centers. The flowers are surrounded by dense, green, rounded leaves. The background is slightly blurred, showing more of the plant's structure.

**Cây rau dứa nước mọc trên
cạn**

Cây rau dớn nước nổi trên mặt nước

Trên bờ

Ven bờ

Trên mặt nước

**Đối tượng
quan sát**

**Điều kiện
môi trường**

Kiểu hình tương ứng

**Nhân tố
ảnh hưởng
chính**

**Cây rau
dừa nước**

- Trên bờ
- Mọc ven bờ
- Trên mặt nước

- Thân, lá nhỏ hơn
- Thân, lá to hơn
- Thân, lá to hơn, rễ biến thành phao

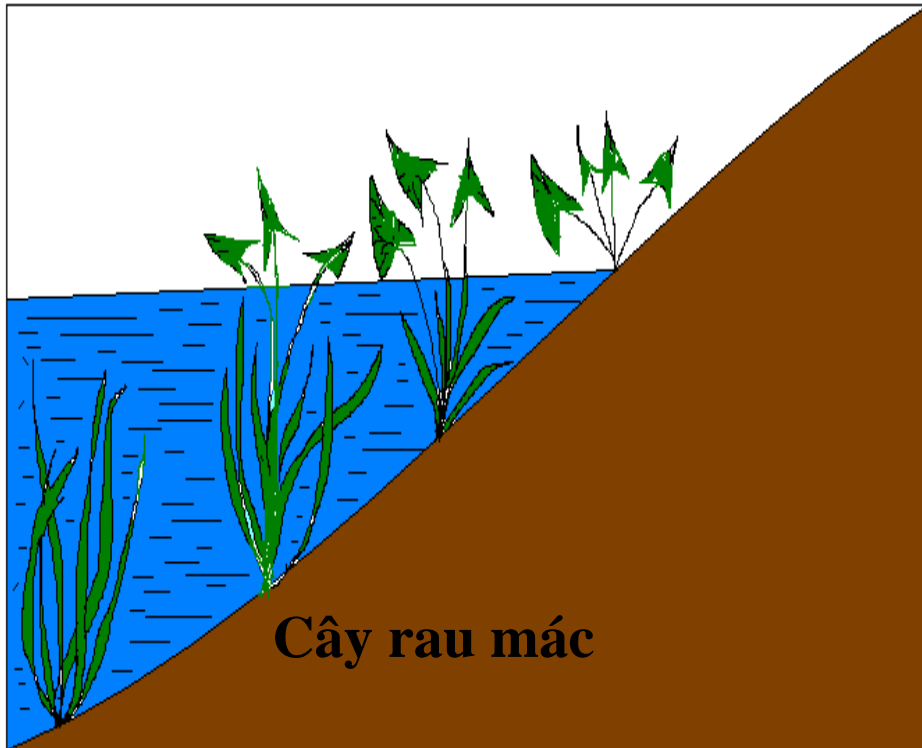
Độ ẩm

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

Em có nhận xét gì về **KIỂU HÌNH** của cây rau mác và cây rau dứa nước khi sống trong các môi trường khác nhau?

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

Chú ý:
Kích
thước
của củ

Đối tượng quan sát	Điều kiện môi trường	Kiểu hình tương ứng	Nhân tố ảnh hưởng chính
VD2: Một giống su hào (CÙNG KIỂU GEN)	<ul style="list-style-type: none"> - Trồng đúng quy trình. - Trồng không đúng quy trình. 	<ul style="list-style-type: none"> - Củ to - Củ nhỏ hơn 	Quy trình kĩ thuật

Các củ ở luống được tưới nước, bón phân và phòng trừ sâu bệnh đúng qui trình kĩ thuật thì có củ to hơn so với củ ở những cây trồng ở luống không làm đúng quy trình, điều đó nói lên điều gì ?

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

Từ các VD trên em hãy cho biết:

1/ Sự biểu hiện ra kiểu hình của một kiểu gen phụ thuộc vào những yếu tố nào?

2/ Trong các yếu tố đó, yếu tố nào được xem như không biến đổi?

3/ Thường biến là gì?

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

- Thường biến là những biến đổi kiểu hình, phát sinh trong đời sống cá thể dưới ảnh hưởng trực tiếp của môi trường.

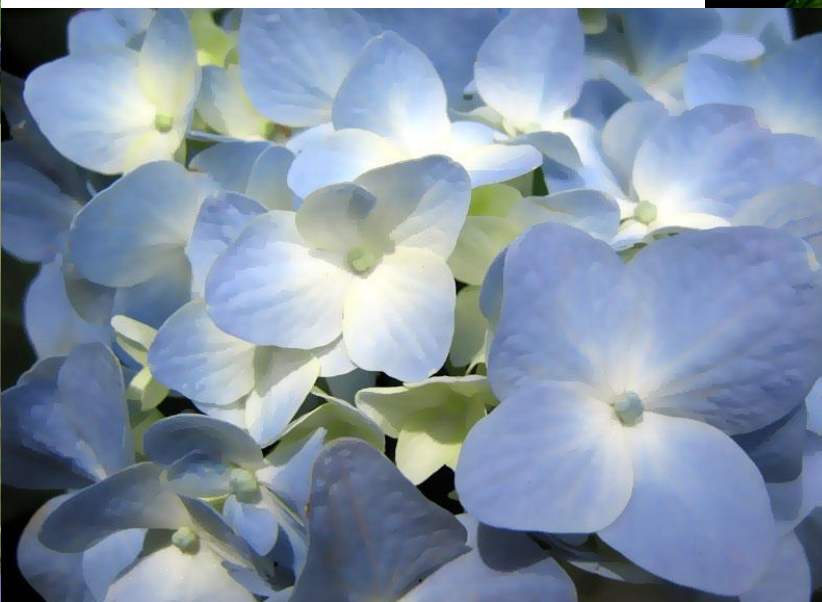
Một số VD về thường biến

Thường biến: bèo tây trôi nổi trên nước có cuống ngắn, phình to chứa không khí (bên phải); bèo tây ở cạn có cuống lá dài, vươn cao, không phình to (bên trái).

Cùng kiểu gen ----> kiểu hình khác

Một số VD về thường biến

Cây hoa đỏ
thuần chủng

20⁰ C

35⁰ C

Hoa trắng
trồng ở 20⁰ C

Cây hoa trắng
thuần chủng

20⁰ C

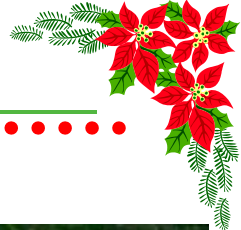

35⁰ C

*Màu sắc của hoa còn
chịu sự chi phối của
những nhân tố nào?*

THƯỜNG BIẾN

Ví dụ

**Thường biến thích nghi
môi trường để tự vệ và
săn mồi**

THƯỜNG BIẾN

Ví dụ

**Thường biến thích nghi
môi trường để tự vệ và
săn mồi**

Hoàn thành bảng: phân biệt thường biến với đột biến

Thường biến	Đột biến

Gợi ý:

- 1- Biến đổi ở đâu?
- 2- Di truyền hay không di truyền?
- 3- Biến đổi theo hướng nào?
- 4- Có lợi hay có hại cho bản thân sinh vật?

Thảo luận nhóm 3 phút

Phân biệt giữa đột biến và thường biến:

Đột biến	Thường biến
Biến đổi về vật chất di truyền..(AND,.NST)... , từ đó dẫn đến thay đổi kiểu hình	Biến đổi kiểu hình , nhưng không biến đổi về vật chất di truyền (AND, NST)
Biểu hiện riêng. lẻ , từng cá thể, không định hướng	Biểu hiện đồng loạt theo hướng xác định tương ứng MT
Di truyền được	Không di truyền được
Đa số có hại . cho SV	Thường có lợi , giúp SV thích nghi với môi trường

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

- Thường biến là những biến đổi kiểu hình phát sinh trong đời sống cá thể dưới ảnh hưởng trực tiếp của môi trường.

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

A/ Hai ruộng lúa (của cùng 1 giống lúa):

Hình 1 Chăm sóc không đúng quy trình kỹ thuật

Hình 2 Chăm sóc đúng quy trình kỹ thuật

B/ Hai đàn cừu (của cùng 1 giống cừu):

Hình 3 Chăm sóc không đúng quy trình kỹ thuật

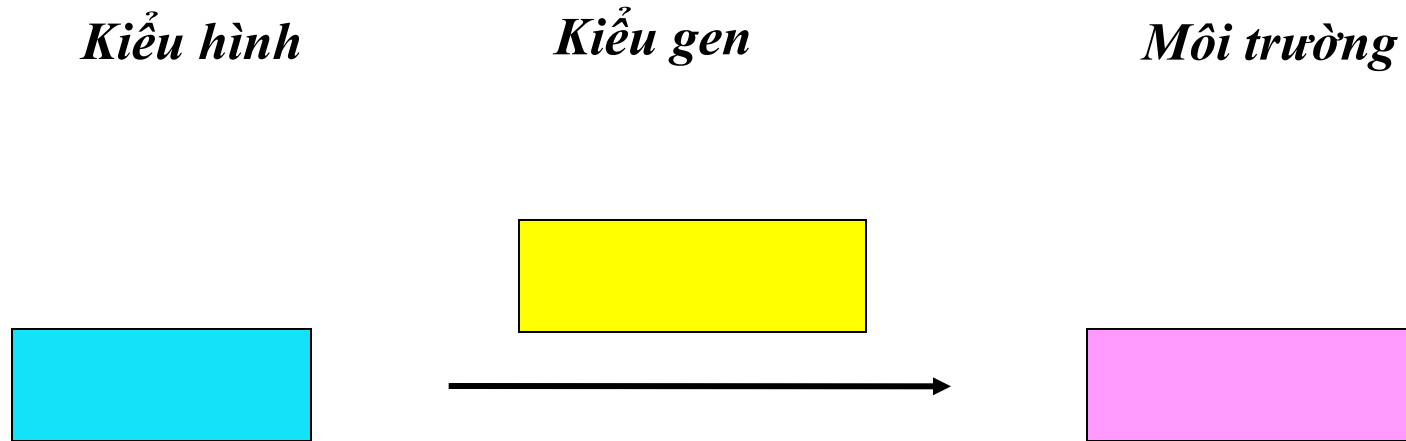
Hình 4 Chăm sóc đúng quy trình kỹ thuật

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

Sơ đồ biểu diễn mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình:

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

-Kiểu hình là kết quả tương tác giữa kiểu gen và môi trường

Đúng kĩ thuật

Môi trường

Kiểu hình

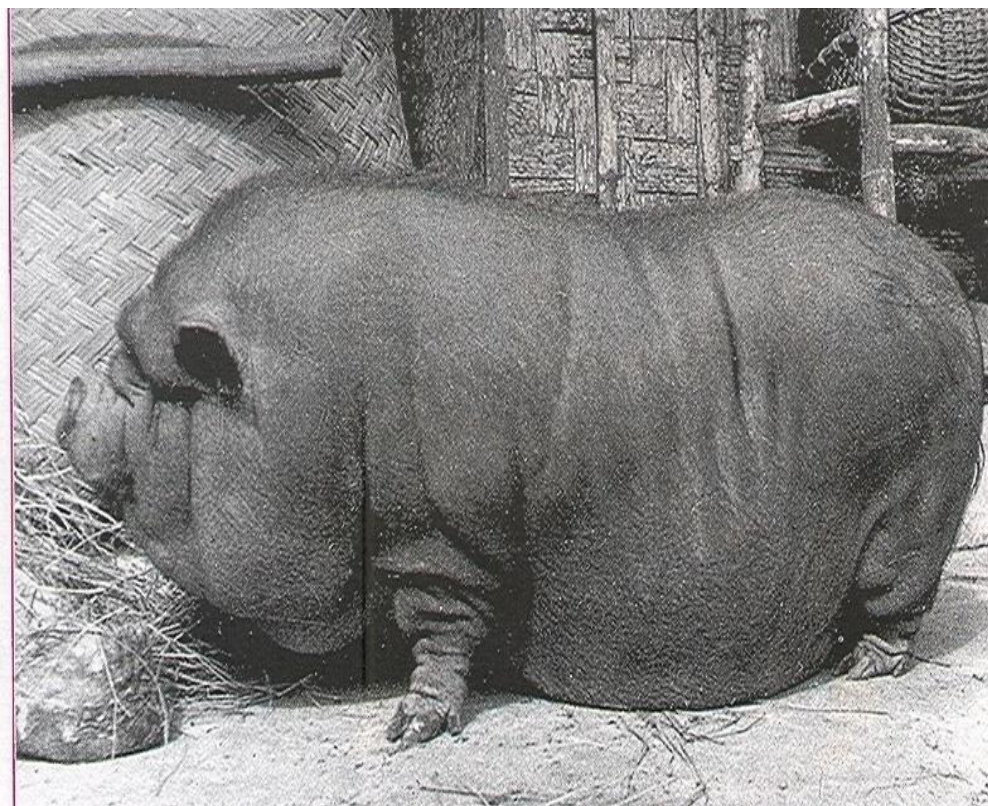
Kiểu gen

Tác động

Giống cà rốt

Sai kĩ thuật

Lợn Ỉ Nam Định

Nuôi ở môi trường nào
Vẫn có đặc điểm lông đen bóng
Mồm ngắn, mắt híp, bụng xệ,
mẩn đê, mỡ nhiều...

Tính trạng chất lượng

Lợn nhanh hay chậm
phụ thuộc vào môi trường,
Chăm sóc

Tính trạng số lượng

VD: Về tính trạng chất lượng

Chăm sóc kém

Năng suất thấp

Chăm sóc tốt

Năng suất cao

VD: Về tính trạng chất lượng

Trồng ở môi trường nào vẫn có hạt bầu tròn, màu đỏ

Tính trạng chất lượng

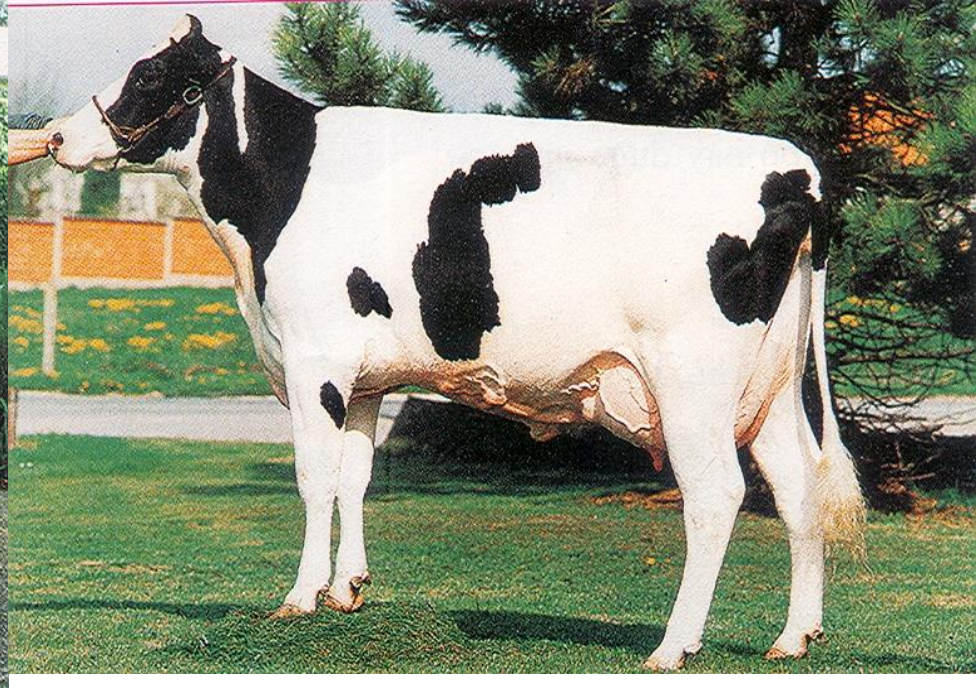
II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

Từ VD về lợn Ỉ Nam Định và hạt gạo nếp cẩm.

Em hãy trả lời:

1/ Điều kiện môi trường có vai trò gì trong sự biểu hiện tính trạng màu lông của lợn Ỉ Nam Định và màu sắc hạt gạo nếp cẩm ?

2/ Tính dễ biến dị của các tính trạng số lượng có liên quan trực tiếp đến năng suất vật nuôi và cây trồng có ý nghĩa gì?

- Nhiều sữa hay ít sữa phụ thuộc vào môi trường
- Hàm lượng lipit trong sữa ổn định dù nuôi ở môi trường nào

VD: Về tính trạng số lượng   **→ Môi trường**

1. Số hạt lúa trên một bông của một giống lúa phụ thuộc vào điều kiện trồng trọt.   **→ Môi trường**
2. Lượng sữa vắt được trong một ngày của một giống bò phụ thuộc vào điều kiện chăn nuôi.   **→ Môi trường**

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

Ba yếu tố: Kiểu hình, Kiểu gen, Môi trường, yếu tố nào biến đổi, yếu tố nào được xem là không

biến đổi ?

- Kiểu hình là kết quả của sự tương tác giữa kiểu gen và môi trường.

- Các tính trạng chất lượng phụ thuộc chủ yếu vào kiểu gen.

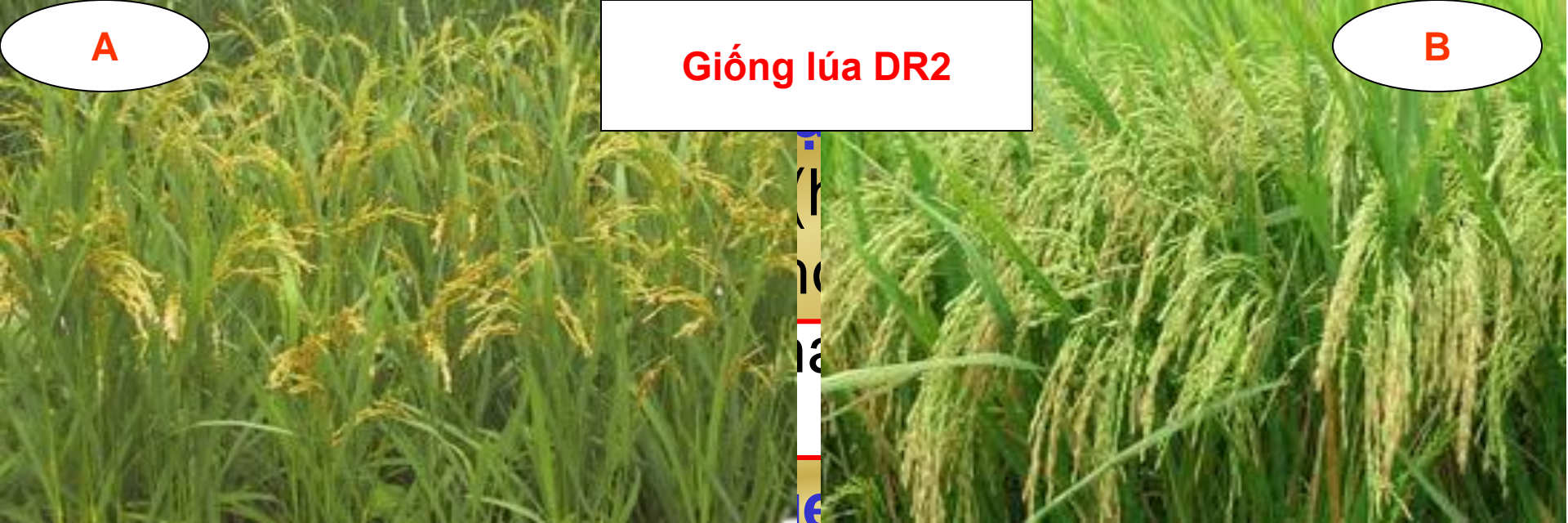
- Các tính trạng số lượng chịu ảnh hưởng vào môi trường.

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

III. Mức phản ứng

A**Giống lúa DR2****B****Gieo trồng bình thường (4,5 – 5 tấn/ha/vụ)****Gieo trồng tốt nhất (8 tấn/ha/vụ)**

Kiểu gen (Giống)	Môi trường (điều kiện canh tác)	Kiểu hình (Năng suất)
Giống lúa DR2	Điều kiện gieo trồng bình thường	4,5 – 5 tấn/ha/vụ
	Điều kiện gieo trồng tốt nhất	8 tấn/ha/vụ

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Môi quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

III. Mức phản ứng

Từ VD SGK em hãy trả lời:

1/ Sự khác nhau giữa năng suất bình quân và năng suất tối đa của giống lúa DR₂ do nguyên nhân nào?

2/ Tại sao trong điều kiện gieo trồng tốt nhất, giống DR₂ chỉ cho năng suất gần 8 tấn /ha/ vụ/

Bài 25: THƯỜNG BIẾN

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

III. Mức phản ứng

1. Giới hạn năng suất của giống lúa DR₂ do giống hay do kỹ thuật trồng trọt?

2. Mức phản ứng là gì?

Chăm sóc bình thường (4,5 – 5 tấn/ha)

Chăm sóc tốt nhất (8 tấn/ha)

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

III. Mức phản ứng

-
- Mức phản ứng là giới hạn thường biến của một kiểu gen (hoặc chỉ một gen hay nhóm gen) trước những điều kiện môi trường khác nhau.
  - Mức phản ứng do kiểu gen quy định

I. Sự biến đổi kiểu hình do tác động của môi trường

II. Mối quan hệ giữa kiểu gen, môi trường và kiểu hình

Hãy khoanh tròn vào đầu câu trả lời đúng

1. Biến dị không di truyền được là biến dị nào sau đây?

- A. Đột biến gen   B. Đột biến nhiễm sắc thể
 C. Thường biến   D. Cả A, B.

2. Thường biến là?

- A. Biến đổi kiểu gen dưới tác động của môi trường
 B. Biến đổi kiểu hình phát sinh trong đời sống cá thể dưới ảnh hưởng trực tiếp của môi trường.
C. Biến đổi trong kiểu gen dẫn tới biến đổi trong kiểu hình.
D. Biến đổi kiểu hình dẫn tới biến đổi kiểu gen.

3. Mức phản ứng là gì?

- A. Là giới hạn thường biến của một kiểu hình(chỉ một gen hay nhóm gen) trước môi trường khác nhau.
B. Do kiểu gen quy định và được biểu hiện ra ở kiểu hình trong những môi trường nhất định
C. Do gen quy định mức phản ứng, môi trường biểu hiện ra tính trạng.
D. Câu b và c

TRÒ CHƠI GIẢI Ô CHỮ

1	K	H	Ô	N	G	D	I	T	R	U	Y	Ê	N	
2							C	H	Ă	N	N	U	Ô	I
3		M	Ô	I	T	R	Ừ	Ờ	N	G				
4			S	Ố	L	Ự	Ơ	N	G					
5	K	I	Ê	U	G	E	N							
6				Đ	Ồ	N	G	L	O	Ạ	T			
7				Đ	Ộ	T	B	I	Ế	N				
8						K	I	Ê	U	H	Ì	N	H	
9					B	I	Ế	N	D	Ị				
10	M	Ú	C	P	H	Ả	N	Ú	N	G				

Hàng
dọc

(10 chữ cái) Giới hạn thường biến của một kiểu gen gọi là.....

Hãy chọn câu trả lời đúng

1. Biến dị không di truyền được là biến dị nào sau đây?

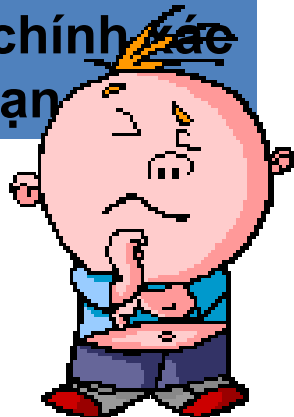
A Đột biến gen

B Đột biến nhiễm sắc thể

C Thường biến

D Cả A, B.

Bạn đã chọn chính xác
Chúc mừng bạn

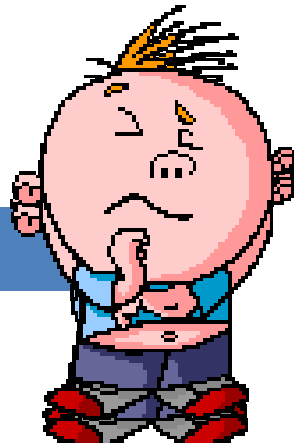
Bạn đã chọn sai rồi
Bạn đã chọn sai rồi
Bạn đã chọn sai rồi

2. Thường biến là?

- A. Biến đổi kiểu gen dưới tác động của môi trường
- B. Biến đổi kiểu hình phát sinh trong đời cá thể dưới ảnh hưởng trực tiếp của môi trường.
- C. Biến đổi trong kiểu gen dẫn tới biến đổi trong kiểu hình.
- D. Biến đổi kiểu hình dẫn tới biến đổi kiểu gen.

Chúc mừng bạn

Thường Biến

Khái niệm

Tính chất

Không di truyền được

Xuất hiện đồng loạt

Mối quan hệ giữa KG-MT-KH

TT số lượng (MT)

TT chất lượng (KG)

Mức phản ứng

Là giới hạn của thường biến

Phụ thuộc chủ yếu vào kiểu gen

DẶN DÒ

- Hoàn thành ND 3 của chủ đề Biến dị
- Thực hiện luyện tập tuần 13
- Sưu tầm tranh ảnh minh họa thường biến

